

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

การเมืองภาคประชาชน : การเคลื่อนไหวของชาวบ้านใน
เครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ พ.ศ. 2530 – 2547

ผู้เขียน

นายวิเชิต ทวีกุล

ปริญญา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ประวัติศาสตร์)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รศ.ดร. อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์

ประธานกรรมการ

รศ. สายชล สัตยานุรักษ์

กรรมการ

ศ.ดร. นิธิ เอียวศรีวงศ์

กรรมการ

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับกระบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของชาวบ้านในเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ ที่มีปฏิสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับความเปลี่ยนแปลงภายในชุมชน โดยเลือกชุมชนบ้านริมคอยและบ้านขุนห้วยใน เป็นกรณีศึกษา

กระบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของชาวบ้านทั้งสองชุมชน มีความเกี่ยวพันอย่างแนบแน่นกับความเปลี่ยนแปลงในมิติการใช้และการเข้าถึงทรัพยากรภายในชุมชน จากแรงกระทบของกระแสความเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอก 3 ประการ ได้แก่ แรงกระทบจากการขยายตัวของอำนาจรัฐในการควบคุม จัดการทรัพยากร แรงกระทบจากการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม และแรงกระทบจากความเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายของภาครัฐ จนนำมาสู่ความขัดแย้งในมิติอำนาจการใช้และการเข้าถึงทรัพยากร ทั้งระหว่างชาวบ้านกับรัฐและระหว่างกลุ่มชาวบ้านภายในชุมชนอย่างมีพลวัต

ท่ามกลางแรงกระทบจากการขยายตัวของอำนาจรัฐในการควบคุมจัดการทรัพยากร บนพื้นฐานการอนุรักษ์พื้นที่ป่า ได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในมิติการใช้และการเข้าถึงทรัพยากร

ภายในชุมชน ในลักษณะของการถูกกีดกันอำนาจการใช้และการเข้าถึงทรัพยากร โดยเฉพาะพื้นที่ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่การผลิตที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต จนนำมาสู่ความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับรัฐอย่างกว้างขวาง

ภายใต้เงื่อนไขแรงกดดันจากการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม และแรงกดดันจากความเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายของภาครัฐ ได้ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในมิติการใช้และการเข้าถึงทรัพยากร บนพื้นฐานของอำนาจการใช้และการเข้าถึงทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างชาวบ้านกลุ่มต่าง ๆ ภายในชุมชน กระทั่งก่อให้เกิดความขัดแย้งทางอำนาจการใช้และการเข้าถึงทรัพยากรระหว่างกลุ่มชาวบ้านภายในชุมชนในท้ายที่สุด

ด้วยเงื่อนไขของความเปลี่ยนแปลงและความขัดแย้งทางอำนาจทั้งสองมิติ ได้ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มชาวบ้านภายในชุมชน ในลักษณะของ “การเคลื่อนไหวทางการเมืองแบบชาวบ้าน” ผ่านการใช้เครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ นักพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และรื้อฟื้นระบบวัฒนธรรม เป็นฐานในการสร้างอำนาจและโอกาสในการใช้และการเข้าถึงทรัพยากร และแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง ตามบริบทของความขัดแย้งที่ก่อตัวขึ้น กล่าวคือ ในบริบทของความขัดแย้งกับรัฐ การเคลื่อนไหวทางการเมือง ดำเนินไปในลักษณะที่ชาวบ้านทุกชนชั้นในชุมชนมีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหว ผ่านการใช้เครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ นักพัฒนาเอกชน นักวิชาการ เป็นพื้นฐานในการสร้างอำนาจกดดัน ต่อรอง เพื่อปรับเปลี่ยนสัมพันธภาพเชิงอำนาจกับรัฐ พร้อมกับรื้อฟื้นระบบวัฒนธรรมและสร้างอัตลักษณ์ความเป็น “ชาวบ้านผู้นุรักษ์” เพื่อสร้างความชอบธรรมในการใช้และการเข้าถึงทรัพยากร

ในบริบทของความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชาวบ้านภายในชุมชน การเคลื่อนไหวทางการเมือง ดำเนินไปในลักษณะของการร่วมกลุ่มเฉพาะชาวบ้านผู้ได้รับผลกระทบจากการแย่งชิงทรัพยากรออกมาเคลื่อนไหวทางการเมือง เพื่อใช้ใช้เครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ นักพัฒนาเอกชน นักวิชาการ เป็นฐานในการสร้างอำนาจกดดัน ต่อรองกับกลุ่มชาวบ้านผู้แย่งชิงทรัพยากร และใช้เป็นกลไกในการดึงอำนาจรัฐเข้ามาแก้ไขความขัดแย้ง ขณะเดียวกันก็ปรับใช้ระบบวัฒนธรรมเป็นพื้นฐานในการสร้างความเท่าเทียมและเป็นธรรมในการใช้และการเข้าถึงทรัพยากรไปพร้อมกัน

สำหรับบ้านริมดอย เป็นชุมชนที่สามารถแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งได้ ชาวบ้านจึงยุติบทบาทการเคลื่อนไหวกับใช้เครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ นักพัฒนาเอกชนและนักวิชาการ แต่บ้านขุนห้วยใน ปัญหาคความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชาวบ้านยังคงคุกรุ่น กลุ่มชาวบ้านผู้ได้รับผลกระทบจึงยังใช้กลุ่มดังกล่าวเป็นฐานในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งภายในชุมชนอย่างสืบเนื่องต่อไป

Thesis Title	The Politics of People : A People's Movement Within the Northern Thai Farmer Network (1987 – 2004)	
Author	Mr. Wicherd Taweekul	
Degree	Master of Arts (History)	
Thesis Advisory Committee	Assoc. Prof. Dr. Attachak Sattayanurak	Chairperson
	Assoc. Prof. Saichol Sattayanurak	Member
	Prof. Dr. Nidhi Eoseewong	Member

ABSTRACT

This thesis is a historical study about a people's political movement in the Northern Thai Farmer Network. The Northern Thai Farmer Network is closely related to the changes in the communities chosen for this case study, Ban Rim Doi and Ban Kun Huay Nai.

In both communities, the movement process is closely related to changes in access and use of natural resources. In particular, the following three external factors have had significant impacts: the expansion of state power in resource management and control; the expansion of the capitalist system; and changes in state policy. These factors have caused conflicts over access and use of resources between villagers and the state, and between different groups of villagers within the same community.

The expansion of state power in controlling and managing resources has changed use and access to resources in the communities. Using practices based on forest conservation, the state has prevented villagers from using land for farming. Especially in areas where this land is important for subsistence cultivation, this has led to a conflict between villagers and the state.

The expansion of capitalism and changes in state policies have also changed access and use of resources. Different groups of villagers within the same community do not have equal use and access to natural resources. As a result, there is a power conflict among the villagers over access and use of resources.

The changes and power conflicts led to the development of a people's political movement within the communities. This movement was characterized by the pattern of "political movement as villagers" and the use of the Northern Thai Farmer Network, Non – Governmental Organizations, academic professors, and reviving the cultural system.

In the context of the conflict with the state, this helped the villagers gain power and the opportunity to use and access resources and to solve the disagreements that had arisen. The political movement proceeded with villagers of every class in the community participating together with the Northern Thai Farmer Network, Non – Governmental Organizations, and academic professors in order to change their power relations with the state. In addition, they revived the cultural system and created the identity of "villagers as conservationists" in order to create equitable use and access to natural resources.

Regarding the conflict between villagers in the same community, the political movement was catalyzed by groups of villagers who been affected by the seizure of natural resources by other groups of villagers. Joining in their political movement with the Northern Thai Farmer Network, Non – Governmental Organizations, and academic professors, they have pressured the groups of villagers who have seized control of resources and pressured the government to aid in solving the problems. Simultaneously, they have adjusted the cultural system to be a foundation in creating equal and just access and use of natural resources.

Regarding Ban Rim Doi, they have been able to solve the problems and contention; therefore, the villagers have ceased their political movement with the Northern Thai Farmer Network, Non – Governmental Organizations, and academic professors. In contrast, in Ban Kun Huay Nai, the conflict among the villagers still remains. Therefore, the villagers who have been negatively affected continue to use the Northern Thai Farmer Network, Non – Governmental Organizations, and academic professors to address their problems.